

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 2. Societas reperti ad Vrvaicam auri falsò accusatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

HISTORIÆ
PROVINCIAE PARAQUARIÆ
SOCIETATIS JESU
LIBER DECIMUS-QUARTUS.

CAPUT

I.
De obsecra-
tione Epi-
scopi Para-
quariensis
controver-
titur.

1644.

*Cordubensis
Academia
censet non
consecrandū
sine litteris
Apostolicis.*

*Inde ortam
Societatem
Præsulis of-
fensio.*

INTER has res annus millesimus sexcentessimus quadrage-
simus-quartus vertebatur, controversiā de consecratione
Illustrissimi Domini Bernardini de Cardenas Episcopi Para-
quariensis memorabilis: cui in Peruvia versanti Philippi
Quarti Regis Catholici litteræ dudum allatæ fuerant, qui-
bus ad Paraquariensis Ecclesiæ Insulam, si accederent dip-
lomata Summi Pontificis, evhendus nunciabatur. Grata
fuerat electo Præsuli ea honoris exhibitio: angebat tamen
hominem dilatio factorum diplomatum, quibus Summus Pontifex Regis volun-
tatem ratam habere solet, & extra ordinem concedere, ob Insularum in Indiis ra-
ritatem, ut electus præter morem ab uno tantum Episcopo consecratur. Moræ
ergo impatiens, consiliorum suorum vires in id intenderat, utrum scilicet iure ali-
quo sibi liceret prævertere communem ordinem, & in tanto locorum intervallo
Summi Pontificis mentem interpretari. Qua de re ab eo rogata sententiam,
Academia nostra Cordubensis apud Tucumanos docto prudentique scripto re-
sponderat, id neutiquam ex sapientum virorum placitis, aut factorum Conciliorum
Pontificumque decretis, aut Catholicorum usu licere. Sed cæcus ostentati ho-
noris non audiit prudentis consilii habenas. Non expectatis itaque Summi Pon-
tificis litteris, ab uno tantum Episcopo in Episcopum consecratus, ad Paraquariæ
Ecclesiam se contulit, deditque locum ferventissimæ controversiæ, quæ ex par-
tium allisu ignem expromens, per diversa loca scintillas sparsit utrique orbi spe-
ctabiles, & alteri calamo in multos annos calamitosæ historiæ materiam præbituras:
nam ego, ne veritatem inquinem aut offendam, creperi negotii primordia & ve-
xationum radices attingere satis habui; ab earum rerum narratione abstinere
certus, quæ ex his radicibus ortæ per subsequentiâ tempora sese pernicialiter dif-
fuderunt. Quamquam non subterfugiam præcipuas calumnias in medium addu-
cere, quæ hæc occasione ortæ, temporis decursu ad liquidum tandem deductæ sunt:
conducibile enim est universas simul, & sicut inter se coherent, non observatis
temporibus conjungi, ut uno quasi intuitu perspectæ eam omnium animis imprin-
tant opinionem, quam merentur. Postquam ergo se prodidit novi Præsulis offen-
sio, Societatis ofores, repertâ opportunitate, antiquaras calumnias renovare, &
novas non abnuenti obtrudere cæperunt; quarum palmaris fuit auri Urvaicensis
fabula, jam dudum explosa, & rursus eâ tempestate per utrumque Orbem disse-
minata. Verum ut suo cuique auctori & figulo sua signamenta attribuiam, ope-
ræ pretium est fabulæ rotam revolvere, & ad terminum unde prodiiit re-
troagere.

CAPUT

II.
Societas re-
perti ad
Urvaicam
auri falsò
accusatur.

*Calumnia
auctor.*

MULTIS retrò abhinc annis infimæ sortis homo Bonaventura Indus in portu
Boni-aëris partim arbitrio suo, partim in religioso conventu diu inter do-
mestica servitia educatus, ex animi inconstantia ad palabundos Ethnicos, & post
varios casus ad Japeiviensem Urvaicæ Neophytorum nostrorum coloniam se con-
tulit, unde simulatâ prius aliquandiu pietate, alterius conjugem ad libidinem rap-
tam abduxit. Sed è fuga retractus ad flagra, ne Neophytos exemplo corrumpere,
ad portum Boni-aëris postliminiò remissus est, ubi, nescio quo instigatore, tam

bellè

belle perireque de auro ab Societate Jesu in Urvaica invento fabulam exornavit, ut etiam cordatis hominibus imposuerit. Narrabat enim constantissime, se eruendo auro diu multumque ad Urvaicam infudasse, tantamque vim coacervari, ut semimodius triduo tantum labore auri probati minutalibus impleri soleret. Addebat sibi, tam dulci re inescato, venisse semel in mentem, ut magnum auri pondus abs se repertum clam ad præcognitam fugam & privata commoda seponeret. Verum talia meditantem ab consilio sodali apud Societatis Patres intentati furti insinulatum, flagris & exilio facinoris suspicionem se habisse. Cum hæc palam affirmaret, situm & qualitates aurifodinarum tam scite describebat, compositeque mentiebatur, ut audientium animis plusquam veræ rei similitudinem imprimeret: & jam plus æquo credebatur impostori, serpebatque latius pro vero figmentum: asserentibus præsertim nonnullis religiosis hominibus id nequam in dubiis reponi debere. Cum Societati visum est sui purgandi viam quærere, hanc dissimulare & tacite habere, id Neophytorum saluti, & suo decori perniciosum, existimabat. Legitimè ergo apud Judices conquesta, evicit, ut res diligenter exploraretur. Nec defuere magistratus suis partibus: & tandem re diu multumque examinata, nobilissimus vir Stephanus Avila, fluminis Argentei pro Rege Prætor; publicè pronunciauit, & ad Senatum Regium Madritum scripsit, famam quæ de Urvaicensi auro circumferebatur, ab otiosis hominibus, & in Societatem offensis, fictam pro palatamque fuisse, proinde nullam fidem ei adhibendam. Sic figmentum auctoritate publicâ aliquamdiu evanuit.

DONEC interjecto tempore impostor idem aureum mendacium iterum venditaret, & refarciret malè textam suæ fabulæ telam. Europæis advenis, auri plerumque avidis, ingerebat hanc auream offam: & ausus etiam est Hyacintho de Laris; Sancti Jacobi generoso Equiti, fluminis Argentei novo Prætori, eandem escam obtrudere. Crede, inquit, ô Prætor, oculato testi, hisce oculis vidi aurifodinas, & duas arces, quas in aurifodinarum præsidium Patres de Societate ad Urvaicam construxerunt, multo milite armisque instructas. Novus Prætor, quamvis non omnino assentiretur impostori, cupiebat tamen vera esse, quæ de auro narrabat; nec apud se satis constituebat, utrum hæc res plus veritatis, quam figmenti haberet. In hoc inquietæ mentis æstu posito litteræ multæ ex Paraquaria adferuntur, quibus Paraquariæ Episcopus affirmabat certis indicibus compertum; aurifodinas ad Urvaicam esse. Enimverò exiliit gaudio impostor, videns adeo splendide per Illustrissimum Præsulem exornari mendacium suum: & res à Prætoze Hyacintho de Laris inter credibiles habita est: qui in auri spem jam dudum versus, quam celeritè potest ad id negotium se expedit. Quadraginta igitur militibus stipatus, assumpto in aureæ, si Superis placet, fortunæ consortium viro nobili Martino Vera, aurifodinæ in Peruvia Domino, necnon metallorum tentatore peritissimo, & Bonaventura auri indice se sequi jussu, adverfo Paraná flumine (quod felix faustumque novo Jasoni) iter ducentarum leucarum arripit. Bonaventura causæ suæ diffidens in itinere evanuit. Ob eam fugam Prætor spe diminutus, perrexit tamen, & in oppida ab Societate constructa magnificè inductus, dissimulatâ adventus sui causâ, nihil per quatuor quos secum ducebat interpretes ab Indis clam inquirebat diligentius, quam ubi aurum fabricaretur. Quâ re cognitâ, Franciscus Diastanius, Sociorum Paranensium Urvaicumque præfectus, supplicem libellum ex juris norma obtulit, quo postulabat, ne secretò tantum, sed publicè, de aurifodinis inquireret, & scriptis ad Episcopum, & Prætozem Paraquariensem litteris, per citatum tabelarium diem legitimè diceret, auri Urvaicensis, si qui essent, indicibus, aut palinodiam canerent: è re enim Societatis fore, si semel ad liquidum reduceretur calumnia, & criminis suspitione tanti testis auctoritate liberaretur. Prætor laudato consilio, utrumque non illibenter præstitit; & interim dum responsum præstolatur, è Parana ad Urvaicam se conferens mandat militibus, ut nullum lapidem non moveant ad eruendum è latebris aurum; qui primus invenisset cohorti militum præficiendum, & veste splendidâ, necnon ducentis Philippæis, abs se donandum spondet. Non

defuere

Calumnia
legitimè ex-
pungitur.

CAPUT
III.

Iterum ite-
rumque in-
quiritur in
aurum Ur-
vaicense.

Hyacinthus
de Laris in
spem venit
auri repe-
riendi.

Crescit spes
novi indi-
cisi.

Calumnia
auctor su-
git.

Stultus in au-
rum indagat-
ur.